

הלכות ציצית סימן כג בד

נגדר על הקברות אסור משום (א) 'לעג לרש'. בפמה דברים אמורים, בימיהם שהיו משילים ציצית במלבוש שלובשים (ב) לערך עצמם, אבל אנו שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה, אסור אפילו אינם נגדרים. והני מלי כשהציציות מגלים, יאכל אם (ג) הם מכסים (ד) [ב] מטר: ב יש נוהגים לקשר שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנכנסים לבית הקברות, ואלא הועילו כלום (ז) (ח) פתקנתן: ג הנהננס תוך ארבע אמות של מת או (ה) של קבר, (ו) דינו כנכנס לבית הקברות. (ז) במקום שנוהגים להסיר ציצית מטלית המת בבית, ואם הפתקים לובשים ציצית איפא למחש כהו משום (ז) (ח) 'לעג לרש':

ב רבנו יונה שם והראשון בשם ר' בית יוסף והטובת כנשיא ד ביתוסף מהוה המנות לו ה ביחוסף ומהוה דכרסו ו הראשון בקלות ציצית.

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה וענשה, ובו ו' סעיפים:

א אם אין אדם לובש טלית בת ארבע נפשות אינו חייב בציצית. וטוב וינכון להיות כל אדם זחור ללבוש טלית קטן כל היום (א) כדי שיזכור המצוה בכל רגע, ועל-כן יש בו חמשה קשרים כנגד חמשה חמשי תורה, וארבע נפשות, שבכל צד שישנה זכור. וינכון ללבוש (ב) על המלבושים. לפחות יזהר שיהיה לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה: ב מצוה לאחזו הציצית (ד) (ה) כיך שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע. רמז לדבר: והיו הדברים האלה וגו' (ח) על לבבך: ג הטוב להסתכל בציצית בשעת עטיפה (ו) כשמוכר: ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשמוגעים ל"וראייתם אתו" ויתן אותם (ז) [ב] (ז) על העינים, ומנהג יפה הוא וחברכי מצוה: הגה גם נוהגים קצת לנשק הציצית בשעה שרואה כס, והכל הוא חסוד מצוה (י"ט): ה "כשמתפלל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרה קשרים, רמז (ז) (ח) לתורות. פ"ג יש בהם ט"ז הוטים ועשרה קשרים, עולה כ"ו

א מנחות מא ב טור ג ביחוסף סימן ח וכלשם גמוליוסף פ"ט הירשביא ד מנחות מ"טע"י פ"ג פ"ט מרש שומר ש"ב והפדרי פ"ג פ"ג א ד"ס"ה ה ארזות"מים כ"ט ר"ב מ"ה ז"א ו"ס"ג ר"ב יונה וריש"י ק"ט ר"ב ר' פרץ כ"ט ז ע"ו כ"ט ב"ל קעטרי ח ס"ב"ס מ"קט"ו סוף פ"ט ש"ח לו ט כ"ט ש"ע הביחוסף

באר היטב

(ב) מטר. פי' שלבש את הציצית תחת הכנף, וה"ה בהפלין נתי מטר לילך בבית הקברות אם מכסה אותן, ע"ת. וצ"ח פשוט בית יעקב סימן צב ובספר גוראריה על הרא"ם פרשת וישע: (ז) בהקנתן. דלפי דעתם שפוסקים שנתבטלו הציצית בקשירתן אי"כ כשהזרין ומתירין אותן ה"ל פשעה ולמ"ה, ע"ן מ"א: (ז) לעג לרש. הינו אם הציצית מגלין כדלעיל:

שערי תשובה

(ב) מטר. עכ"ה"ט, וכ"כ בהפאת"שטנאל והביאו כב"ר ד"גם ס"ק שלובש אין בו משום לעג לרש כ"ן שהוא מקשה ע"ש:

[ג] על העינים. עכ"ה"ט ר"ש הסוקא כ"ר. שם בשבתי"עקב איתא שיש לו לקח הציצית בשעה שקורא פרשת ציצית אע"פ שנאמר וראיתם אתו, כ"ן

(ב) כיך שמאלית. בין קמיעה לזנות ולשניצ' לפרשת ציצית יתחם גם כן זמין וביט פהם ויהיו ב"ר' עד שמיצ' ל"נאמנים ונחמדים לעד" ואז ינשק הציצית ויסירם מ"ר, כן כתב הא"י ז"ל, מ"א: (ז) על העינים. נמצא בשם הקדמונים שכל המעביר ציצית על עינו לשקורא פרשת ציצית יתא מקטח שלא יבוא לידי סמור עינים. הסוקא יש לו לאחזו בידו בשעה שהוא אומר וראיתם אתו וכן לנשק אותם משום חסוד מצוה, אבל להעביר הציצית על עינו לא חסדו ואשליאל, שבתי"עקב ח"ב ס"י לח ע"ן שם: (ז) לתורות. פי' לפסירות, רמז"ט:

משנה ברורה

המלבושים. ע"ן לעיל בסימן ח [סעיף יא] במשנה ברורה מה שכתבנו שם⁽¹⁾: (ג) בשעת התפלה. וקריאת שמע. ואיתא בב"ר פרשת שלח"לך, דהקורא קריאת שמע בלי ציצית מעיד עדות שקר בעצמו⁽²⁾. שקורא פרשת ציצית ואינו מקום הקרא. כתב הח"א"ר: לא טוב עושים המון העם שמתפללין בדרך בלא טלית גדול, ועל פי רב השלית"קטן אינו עשוי כד"ן בכל פרטיו שיהיה ראוי לברך עליו, וגם הוא ישן בו בלילה; וע"ן לעיל בסימן ח סעיף טז במשנה ברורה⁽³⁾: ב (ד) כיך שמאלית. כתוב בכתבי הא"ר ז"ל שיהיה גם כן קמיעה לזנות⁽⁴⁾, וכשניצ' לפרשת ציצית יתחם גם כן זמין וביט בהם, ויהיו ב"ר' עד שמיצ' ל"נאמנים ונחמדים לעד". ואז ינשק הציצית ויסירם מ"ר⁽⁵⁾: (ה) על לבבך. והלב הוא בשמאל. ומצוה זו מציל האדם מן החשא, דכתיב "ולא תחורו וגו'" למען תזכרו וגו' והייתם קדושים"; ואף דכל שאר המצוות אין בהם זאת הסגולה להצילו מצור הרע, ציצית צד"ה, וכדאיתא בעבדא דמנחות (מ"ד ע"א) מעשה באדם אחד וכ"ו: ג (ו) כשמוכר. שגאמר "וראייתם אתו ויתרתם", (ב) ראיה מביאה לידי ויתרה⁽⁶⁾ חכמה מביאה לידי מעשה⁽⁷⁾: ד (ז) על העינים. נמצא (ז) בשם הקדמונים, שכל המעביר ציצית על עינו כשקורא פרשת ציצית יתא מקטח שלא יבוא לידי סמור עינים. הסוקא (ג) יש לו לאחזו הציצית בידו בשעת קריאת שמע אף-על-פי שגאמר וראיתם אתו, כ"ן שישנו בראיה אצל אחרים, אבל להעביר הציצית על עינו לא, דמתני' כחוקא ואשליאל: ה (ח) לתורות. פרוש, (ז) לפסירות שהם קשורים ונאחזים זה בזה:

שער הציון

(ב) טור: (ז) ביחוסף: (ז) אלהי רבה ופרימגדים: (ז) מנגדברתם והגרי"א: (ב) מנחות דף מג: (ז) באר היטב: (ז) שבתי"עקב ח"ב סימן לח: (ז) רמז"ט:

הַלְבוּת צִיצִית סִימָן כַּה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ט]

מַצְוָה לְעִשׂוֹת טְלִית נָאָה [צִיצִית נָאָה].⁸

8) ומי שמלבושיו נאים כאלו אשר תשיג ידו, ואילו טליתו בלויה וקרועה, כתב הכף החיים (סי' ג) בשם האחרונים, שגדולה היא בושתו ונגותו.

ובגד שלובשו לצורך עצמו ולא לקיים בו מצות ציצית, אף שיש בו ארבע כנפות ומטיל בו ציצית, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' קפז) שלא נאמרה בו מצות וצנעה, כיון שאינו מיוחד למצוה, ובזמן חז"ל שהיו כל בגדיהם עשויים בארבע כנפות [כמבואר בתוס' בברכות יח, א ד"ה למחר], לא יתכן שהיה חיוב להקפיד עליהם שיהיו נאים, אלא מצוה זו נוהגת רק בטלית שלובש בתפילה או בטלית קטן שלובש לצורך קיום המצוה.

[משנ"ב שם]

אָבֵל אִסוּר לְרַקֵּם פְּסוּקִים שֶׁל תּוֹרָה בְּשֵׁלִיחָה.⁹

9) ובטעם האיסור, כתב הבי"י (י"ד סי' רפג) בשם שו"ת הרמב"ם, שכיון שהציצית תשמישי מצוה היא ואין בה קדושת הנוף, יש לחוש שמא יכנס עמה לבית הכסא ולבית הטבילה, ויבואו דברי התורה לידי ביוז.

ומטעם זה כתב הגרי"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"א סי' קטו), שאין לכתוב פסוקים במודעה בעיתון או בהזמנה לשמחה, כדי שלא יבואו לידי ביוז.

וטעם נוסף כתב הרמב"ם (שם) משום שאסור לכתוב פסוקים מן התורה כשאינם ספר שלם, וכן הביא המשנ"ב לקמן (סי' תרלח ס"ק כד) את שני הטעמים האלו לגבי איסור כתיבת פסוק לניי סוכה על גבי דלעת וכיוצא בזה, וראה מה שכתב לקמן (סי' מ ס"ק ג) לגבי כתיבת פסוקים על נייר ולתלתם בפתח בית הכנסת, ומה שכתבנו שם.

סימן כה

דיני תפילין בפרטות

[משנ"ב ס"ק ב]

ומי שאין ידו משגת לקנות ציצית ותפילין, הכריעו האחרונים דתפילין קודמין, כי ציצית הוא רק מצוה אם יש לו טלית של ארבע כנפות¹ ותפילין הוא חובה, ומי שאינו מניחן הוא בכלל פושעי ישראל בגופו.²

1) ומי שיש לו רק בגד אחד של ארבע כנפות ואין בו ציציות, ואין באפשרותו לקנות גם ציצית וגם תפילין, כתב התהלה לדוד (ס"ק ג) שיתכן וקניית הציצית קודמת לקניית התפילין, כיון שאת התפילין יכול לשאול לזמן התפילה.

2) מטעם זה כתב בספרו מהנהגה ישראל (פטי"ו סי' ב), שאם הוא אנוס ואינו יכול לקיים אלא אחת משתי מצוות אלו, דהיינו או ציצית או תפילין, עדיף שיקיים מצות תפילין.

[משנ"ב שם]

מי שאין ידו משגת לקנות ציצית ותפילין, אין מקובל לחזור על הפתחים³ כדי לקנות⁴, אב"ל מי שידו משגת אף סומך על מה שישאל מאחרים אחר שיעזרו בקו, כתב הפ"ח דעניני גדול.⁵

3) אמנם אם יכול לצמצם בהוצאותיו, ועל ידי זה יוכל לקנותן בלא שיצטרך לחזור על הפתחים, כתב בספרו אהבת חסד (ח"ב פ"כ אות ג בהגה"ה) שחייב לעשות כן.

4) ולגבי מי שאין לו כסף לקנות נר לשבת, כתב בביה"ל לקמן (סי'

רסג סי' ד"ה על הפתחים) שצריך לחזור על הפתחים ואף למכור את כסותו לשם כך, וכן לגבי ארבע כוסות בפסח כתב השו"ע לקמן (סי' תעב סי"ג) שיש לו למכור כסותו, וכן לגבי נר חנוכה כתב במשנ"ב לקמן (סי' תרעא ס"ק ג) שמוכר כסותו או משכיר את עצמו, והקשה בביה"ל לקמן (סי' תרנו סי"א סוף ד"ה אפלו), מדוע גרע דין תפילין מדין נר שבת שחייב לחזור על הפתחים עבורו (כמבואר בשו"ע לקמן סי' רסג סי"ב), וראה שם מה שכתב בביאור דברי הירושלמי, וכתב שם, שמימי לכל הדעות חייב לבקש מחביריו שישאלו לו תפילין, כדי שלא יבטל מצות עשה זו, ובספרו מהנהגה ישראל (פ"ד) כתב, שמי שאין לו תפילין מן הנכון שיעקש עזר מקרוביו ואוהביו שיקנו לו תפילין, מופני שבשואלין קשה לצאת ידי שמים, כי הקשר לא נעשה עבורו ואולי אינו מתאים למידתו.

ופטור זה מלחזור על הפתחים לצורך מצות תפילין, כתב הא"א (ברטשאטש, סי"א) שהוא משום כבוד הבריות, ולכן מי שמוחל על כבוד עצמו ומחזר על הפתחים לצורך מצוה זו, אינו נחשב כפטור מדבר ועושהו. ולגבי מי שכבר מחזר על הפתחים לצורך פרנסתו, צידד שם שיתכן שהוא מחוייב לחזור גם לצורך תפילין.

5) ובטעם הדבר כתב הבי"ח, שעל ידי זה פעמים שאין לו תפילין בשעה שקורא קריאת שמע או מתפלל.

[בהגה"ה בשולי העמוד]

5) גם צדי שיעליצוהו אינו מקיים מצות תפילין פדיו, וגם מקב"ל לכשלה ועובר על לא תשא.⁶

6) משמעות דבריו שעובר בזה על איסור דאורייתא, וכדעת השו"ע לקמן (סי' רטו ס"ד), וכתב המשנ"ב שם (ס"ק כ), שלדעת כמה ראשונים, המזכיר שם שמים בברכה, אף על פי שהיא ברכה שאינה צריכה, מימי אין איסורו אלא מדרבנן, כיון שמוזכרו דרך שבת והודאה.

[בהגה"ה שם]

כי לפעמים תקשר קטן או גדול לפי מדת ראשו והוא מתעצל לתקונו⁷ או שמתברר מקפיד על זה, וכבר כתב ספרי"מגדים דתפילין שפגמין שלא במקומן הם כפגמין בכיסן.⁸

7) משמע, שאם יתקנו לפי מידת ראשו יצא ידי חובתו, ואף על פי שמיד כשיחלוץ יחזיר את הקשר לכמות שהיה, לא נחשב על ידי זה לקשר שאינו של קיימא שאין יוצאין בו ידי חובה. וכן מבואר ממה שכתב בביה"ל לקמן (סי' שיו סי"א ד"ה הקושר) שקשר שעשאוהו על דעת להתירו באורו היום, אם הוא קשר שררר העולם לעשותו קבוע, הרי הוא קשר של קיימא, ואין הולכים אחר דעתו של הקושר לבטל ממנו שם קשר [נדלא כסברת השו"ת אבני נזר או"ח סי' קפג-קפד].

8) מטעם זה כתב לקמן (סי' קי ס"ק ב), שנכון לכל ירא שמים שיקח עמו הטלית והתפילין שלו בעת שיוצא לדרך, ולא יסמוך על זה שישאל שם תפילין מאחרים. וכתב שם טעם נוסף, שעל ידי שיצטרך להמתין עד שידמנו לו תפילין, פעמים שיעבור זמן קריאת שמע ותפילה.

[משנ"ב ס"ק ג]

אין מעבירין עליהם וצריך להקדימן.⁹

9) עיצה לכך מובאת בשם החו"א (דינים והנהגות פ"ג אות יג), שדרכו זיהה להניח את הכיס של תפילין בתוך הכיס של הטלית על גבי הטלית בפנים, באופן שהטלית היתה בולטת לצד חרף, ולכן אין חשש של יאין מעבירין על המצוות כיון שהטלית בולטת.

המשך במילואים עמוד 6

יום ב' כ"א סיון תשע"ה

באר הגולה לב

הלכות ציצית סימן כד כה

כ"שם הו"ה: ו' גדול ע"ש המבטל מצות ציצית, ועליו נאמר 'לאהו ככנסות הארץ' וגו'. * מנחות מג ב ע"ש פ"ג (ד) (ו) (ט) 'הזהיר במצות ציצית זוכה ורואה פני שכינה':

הלכות תפלין

כה דיני תפלין בפירוט, ובו י"ג סעיפים:

א (א) אחר שלבש טלית מצוין (ב) (ג) יניח תפלין, *שמעלין בקדש, והמניחין פיס התפלין על השולית לתוף פיס אחת יצריכין לזהר *שלא יניחו פיס התפלין למעלה, כדי (ג) *שלא יפגע

שערי תשובה

שישנו בראיה אצל אחרים ע"ש: [7] תנחומי, עבתי, ופ"ש לענין לרקם פסוקים כו' עין פירוד סימן רפג, ראין נכון לצשות פן. וענין מנחת יצחק פ"ב ס"ו כה שכתב שפ"ט אם פכר נצטפה ורקם פי ציצית סתר לברך עליה, והזהר פליש"ב ע"ג ספקל ונבירה מעדרים ולא ישב על גוף הטלית שריה מרקמים שם, וענין בש"ך ביודי שם שנהגו סתר לרקם ע"ש. וענין מנחת יצחק ס"ו כ"ו שכתב לשאל אם ירקם על קפוח אין מורין פן סתר לכתולה, כ"ש על טלית, והביא שם סתרי"ב, ובלק"ט הקמח הביא ג"כ סתרי"ב וכתב שהסכים מתשובה בדיעבד לברך, ופ"ש שם ביו"ד רעה בשם הרמב"ם אינו בטליתים שלנו שאנו נוהגין בהם קדושה שלא לבגס בהם להכביש ויבדאו בו ע"ש. וענין בא"ר בשם מקוריים שאף שפוחות אין טעילות מיעה"ד מ"ם מצות ציצית מעיל, ונראה ש"ס"ר בן סעבדא דמנחות מקשה באדם

באר היטב

(ד) הזהיר במצות ציצית, ויזהר לעשות טלית נאה משהם זה אלי ואנוהו, ועין בזהר שלח"ל דהקורא קריאת שמע בלא ציצית מעיד עדות שקר בעצמו, מ"א. בתשובת הרדב"ז ח"א סימן מה אסור לרקם פסוקים של תורה בטלית, והמחבר לקט"הקמח כתב: הראיתי פנים להמיר ע"ש: (ב) יניח תפלין, הרב כנה"ג בשו"ת פסק דמי שאין ידו משגת לקנות ציצית ותפלין דציצית קודם, ע"ש. והמחבר בניחא נע"ה והלקיט ח"א ס"ו נד ובתשובת יד"אלהו סימן מא ותי"ד אהרן כלם קאמר חלקו עליו ופסקו דתפלין קודם ע"ש. אם מחזיק לתזור על הפסחים כדי לקנות תפלין וציצית, תניא בירושלמי ופאה דאינו מחזיק ע"ש ע"ת:

אסור כו', וכן הוא אסור ויראתם אלו וחרתם את כל מצות ה' כו', אשר אתם [6] יניח תפלין, עין בה"ט, וכתב בר"י בשם האחרונים, שאם אפשר שיהיה לו תפלין בשאלה מאחר, ציצית קודמין ע"ש. וענין לקמן ס"ו לח סי"ד יד לענין תפלין ומוקדו, ונראה דהנהיג אם נכון לבו כסוף שאכל לשאל תפלין, שעכ"פ לא יצטרך להסתייגם כל זמן שצריכה אם לא יתקנו לו לקנות, ואם לא אכיל אקרא למש"ש שקרא יצטרך להסתייגם טרם יתקנו לו אחרים ונמצא שכל מצות תפלין שהיא קודמת למצות ציצית לרד"י הפוסקים אלו שהם עקר לדינא, וענין ביר"אפ"ר ובשו"ת שאמ"ת א"ה ס"ו כ"ח ובשו"ת שמש"צ דק"ה ס"ו טו וכו'. ונראה דאם יש לו תפלין של רש"י אלא שרודת להניח תפלין של ר"ת ואין לו ציצית, הציצית קודמין, כיון דבבא דאנשי אין מניחין תפלין ור"ת כלל, אבל אישכא לא; ואפילו יש לו של ר"ת, אם אין לו של רש"י הם קודמין לציצית, שהם העקר לענין פקדה במ"ש בס"י ל"ד; ואף שנקדשה תפלין של ר"ת גדולה פ"ד, מ"ז לענין לצאת מ"י ר"ת של רש"י קודמין, שאר"ה סתמת זה ונקטו י"ב העולם מלתייהם לפי שכל א' הוא פועל מוקדמת כמ"ש בזהר מ"ש וכמ"ש בס"י ל"ד. ולכן פשוט מ"י שאינו יכול לקנות שניהם יקנה של רש"י תחלה ואח"כ בקנייה לו לקנות של ר"ת יקנה, והכי נהוג עלמא, וא"כ ה"ה לענין ציצית, וכתב בשל"מ"צבור בשם תשובות דבר משה שא"י שאין ידו משגת לקנות חש"י ותפלין של ראש יקנה של ראש תחלה ע"ש:

באר הגולה

* שמעלין בקדש, על האדם קאי, שע"פ לילך מורגא לרנא ולתתעלות בקדושה, כי מתחלה הוא רק מכסה את עצמו בכפשי של מצוה, ועל"י תפלין הוא מקשר את עצמו בקשר החזק והקשה [א"ד והגרי"א וכוון בזה לתרץ קושיה הש"א והרגול מרכבה¹⁰]; * שלא יניחה, שכן במגן אברהם שכתב, ונראה לי דאין קפידא בזה, כיון דתפלין עדין מניחין בתוף כ"סין, ומשכ"ש וכו"פ והש"י סעיף קטן * משמע דאין לחלק בזה, וכן כתב בנשמת אדם אף דראתו נגד הסגן אברהם [מתוספתא יו"טא ל"ג ע"ב ר"ה ע"ב], מפורש רבנו אליהו שפירקף למשמש תחלה בשל"י, ונראה ששל"י על"י הרב מכסה ואף על"פ"י"בן ש"ך בנה אין מצביירין היא רנאה חלושה מאד, דטעם קגן אברהם הוא כיון שהתפלין עדין מניחין בתוף כ"סין אין המצוה של הקשרה מונעת לפניה, ונראה ע"פ ל"ה מתחלה לשל"י מן הכ"ס, מה שאין פן טעם לענין משמש דהמשמש הוא המצוה, ואפילו אם ספתי"ד של הכתוב מכסה את התפלין ש"ך גם"כ מצוה זו, על"כ ש"ך בזה אין מצביירין, מפ"ל מקום קשה מאד להקל בהסגן אברהם אחר דרבים חולקין עליו, ואפילו אם ארע לו פן קשה"ה יושב בבית הכנסת כרבים ומתבייש על"י"י זה, מסתפינא אם יש להקל בזה אחר דהס"ק בנשמת אדם בכלל סח וכן משמע מהפרי"מגדים בשפ"ע"ה: והכ"ס ק"ה ד"נא דאין מצביירין על המצוה הוא דבר"תורה, וכבר פסק בשל"חן שר"ף לעיל סוף סימן י"ג בסג"ה ודבר"תורה אין נדחה מפני כבוד הקב"ה כלל וכו', אם לא כנגדא פדול, ולישב בלי טלית אפילו זמן אר"ף סבירא לה לטרי"א והוא רק נגדא קטן, כמו שכתב הק"ה אברהם שם, וכל"ש"פן כאן שהוא על רנעים אחרים עד שפניח השולית"בדול; ואף על"פ"י"בן עדין ע"ה: * שלא יפגע וכו', עין במשנה ברו"ה במה שכתבנו "פירוש אפלו" וכו', וקודמו מהא דיו"טא ל"ג ע"ב בגמרא: וכי ציל להיקל וכו' וקשה כלפי' ה"ך וכו'. והנה אף דיש לדחות קצת, דהכא שהתפלין מניחין בתוף פיס הטלית שצדין לא הוציאן מן הכ"ס קול טפי, ואפילו

משנה ברורה

ו (ט) הזהיר במצות ציצית, מצוה (ה) לעשות טלית נאה וציצית נאה¹⁰, והוא הדין כל המצוות צריה לעשותן בהדרגת כל מה דאפשר, שפ"אמר "זה אלי ואנוהו", התנאה לפניו במצות, אבל (ו) אסור לרקם פסוקים של תורה בטלית¹⁰; ומכל מקום אם כבר נרקם סתר לברך עליה, ואף על מורין סתר להתחלה לרקם דבר"תורה עליו:

א (א) אחר שלבש וכו', ואפילו אם הטלית אינו חזק אלא מורבנן, כגון שאולה אחר שלשים יום, ובג"ל בסימן יד וכל כהאי מנא, גם"כ יש להקדימו לתפלין [ארה"ח]; (ב) יניח תפלין, ומי שאין ידו משגת לקנות ציצית ותפלין, הכריעו (ב) האחרונים דתפלין קודמין, פי ציצית הוא רק מצוה אם יש לו טלית של ארבע כנסות¹¹ ותפלין הוא חובה, ומי שאינו מניחן הוא בכלל פושעי ישראל בגופו¹², ויבדלקמן בסימן לו: וכל"ש"פן לענין לקנות תפלין מהדרין וטלית נאה דתפלין קודמין לכל"י עלמא, והעולם נכשלין בנה. מי שאין ידו משגת לקנות ציצית ותפלין, (ב) אין מחזיק לתזור על הפסחים¹³ כדי לקנותו¹⁴, אבל מי שידו משגת אף סומך על מה ששואל מאחרים אחר ש"צא"ו קטן, כתב הבי"ח דע"ש גדול¹⁵: (ג) שלא יפגע, פרוש, אפילו לא יאחזו בהם בידו, רק לפי הושטת ידו הם מניחין לפניו תחלה, אין מצביירין עליהם (ג) וצריף להקדימו¹⁶, וכל זה דוקא אם רוצה להניח עמה התפלין, אבל (ד) אם עדין אין רוצה להניחם רק לאסור זמן, לא ש"ך בזה אין מצביירין על המצוה:

שער הציצית

(ה) אחרונים: (ו) אחרונים: (ב) אליה דפה ופרי"מגדים ותי"ד אהרן ועוד שאר פוסקים: (ג) עלת"מ"ד בשם הירושלמי: (ג) כמו שבררתי בבא"ר הלכה: (ד) התי"א אדם, ומי"ת ראה לזה מקנה אברהם סק"ד ע"ש:

* גם כע"י שעל"י"דו אינו מקום מצות תפלין כד"ן, וגם מברך בשל"ח ועובר על לא תשא¹⁶, כי לפעמים הקשר קטן או גדול לפי מדה דאשו והוא מתעצל להקני"ו או שחברו מקפיד על זה, וכבר כתב הפרי"מגדים דתפלין שניחין שלא במקומן הם כמנחין בכ"סין¹⁸:

תלכות תפלין סימן בה

בהם תחלה (ו) *ויצטרף להניחם (ה) קדם השלית כדי שלא יעבר על המצוה: הגה מיהו אם תפלין מןמנים כדו (ו) ואין לו ציצית, (ז) אין צריך להמתין על הציצית, אלא מניח תפלין, וכשמימיאם שלית מעטפו (דברי עמנו): **ב** *מי שהיה זהיר בטלית-קטן ולקשנו זניחם תפלין (ח) בביתו, וזלף לבוש בציצית ומקטר בתפלין לבית-הכנסת (ט) וישם ותעטף (ז) [וכן בטלית-גדול: הגה והגולם נהגו (י) להתעטף אף בטלית-גדול קדם (יא) ולברך עליו, ואחר-כך מניח תפלין והולך לבית-הכנסת: **ג** ה"ה"ש ה"ה מקטר הבגרות עד 'עוטר ישראל בתפארה', (יב) ואז היה מניח תפלין (יג) ומברך 'עוטר ישראל בתפארה': **ד** ה"צריך שיהיו תפלין עליו (יד) בשעת קריאת שמע ותפלה: ה (טו) יבין בהנהגתם, שצננו

ג. ור' פנחס ואמרו ד טו ה בגמ' י"ד ו ר י"ה פ"ח

באר היטב

(כ) **בטלית-גדול**. ואפלו בא לידו השלית קדם שהניח תפלין א"צ להתעטף בו בביתו, פ"ח שאין דעתו ללבוש פ"ח, מ"א. וצ"ח הדרכ"ו סימן לו. קטב בתשובת סה"ר"ם מלוברין סימן ל"ד: אחד נתקשר עצמו בקנסי לילך לתהלים קדם אור הבקר, ושמה רוצה לחזור בו מפני שאינו יכול לילך לכהני

שערי תשובה

(כ) בטלית-גדול. ע"ה"ט. ובר"י קטב קדם חשור סה"ר"י מולכו ב"י סי' ש"קנה קנה בכיסו שלית של חל תפלין, ושלית של שבת היה למעלה מכל, אם יכול להצביע על של שבת וזקף של חלז והביא מתוספת דיוקא דף לג דלא ש"ח אין סבירין בר' אלא כי כפי למעבר תרויהו, ושוב דחה ואח: ובר"י קטב למד סה"ר"י סגנון-ביתם אלו

משנה ברורה

(ד) **ויצטרף להניחם**. נראה לי פשוט דאם מתפלל בביתו ורוצה להניח שלית ותפלין, ובתוך קטר שלפניו מנח תפלין ובתוך קטר אחר מנח השלית, צריך להניח תפלין ברישא כדי שלא יעבר על המצוה, אחר דהתפלין מןמנין לפניו תחלה, ואף שלא נטל ע"ז תפלין כדו ונראה מהא דיוקא לג ע"ב בגמרא וכי ציל להיכל וכדו ע"ז ש"ס: (ה) **קדם השלית**. ואם עבר והניחם מקדו ונטל השלית, (ב) שוב אסור לעזבו ולשל תפלין: (ו) **ואין לו ציצית**. אפלו הוא הולך כלי ד' בגמ' וכל-ש"כ לפי מהנהגתו דכל אחד זהיר בטלית-קטן: (ז) **אין צריך**. מפני שאין משהין את המצוה, (ח) **אין-על-פי שיש לו** מר' שפ"ש אחר-כך יותר מן המבקר, מצוה בשעתה ח"ב"א⁽¹⁾: (ט) **וכן (ו) המדיר ושאנו מדיר דקנא לן המדיר קודם**, אם אין המדיר לפניו אין צריך להמתין: **ב (ח) בביתו**. כדי שיצא (ס) מפתח ביתו בציצית ותפלין, וכמו שהביא הבית"י"ס והדרכ"ו משה בשם ה"ה"ר ע"ז ש"ס שהוא ענין גדול⁽²⁾. ואם יודע שילך דרך מבואות המטבחות⁽³⁾ או שמצויין נכרים ברחוב, (ט) יניחם בחצר בית-הכנסת, ואם (י) אי אפשר יניחם בביתו ויכסם בכובעו או כדו⁽⁴⁾. וע"ז (יא) ב"ה"ר"ם ה"ה"ר, שכתבו, כמש"כים קדם אור הבקר וכן לבית-הכנסת, לא ש"ח אוקרת ה"ה"ר, דערין לא מטי זמן חייבא. ומכל מקום קש"אר ה"ה"ר יותר טוב שיצא לחצר בית-הכנסת וילבשם ש"ס ויכנס אחר-כך לבית-הכנסת: (ט) **וישם ותעטף**. ואף-ע"פ (י) שבא השלית-גדול לידו קדם שהניח תפלין, אין צריך להתעטף בו בביתו, פ"ח שאין דעתו ללבוש פ"ח⁽⁵⁾: (י) **להתעטף**.

באור הלכה

בזה משום חשש דמצביע על הפנות, אבל כל זה אין ש"ח לר"ת, דהא לרעת המחבר דקטנין קטנה וכן פסקי פנעט על האחרונים נהלבש וס"כ"ה נס"י"ו ונש"מ"א"רס והא"ר"ב"ה"מ"ם, ולא קמ"א"ב"ה"ר"ם אין חלוק בזה, שהוא סובר דאפלו אם תפלין מנחין בתוך ביטן ש"ח בזה אין מעבירין. ובאמת פשוט הוא למניח דעתו דגם הסג"א אברהם מנח בזה ודלא כה"ר"י מ"ר"ם, דעד כאן לא קשרי הסג"א אברהם אלא איבא שיהפלין מנחין כ"ס מפני שצ"ח נגע ב"ח כ"ל כ"ל ב"דו רק על-י"ד כ"ס, ואי אפשר להניחין על-י"ד כ"ס, מה שאין כן בזה ש"סם כ"ס פ"ד, או שלפי הישטת י"ד הם מנחין לפני תחלה, מה יועיל בזה ש"סם ג"דו בתוך כ"ס. ור"ת לר"ב"ר"ו משה שכתב הסג"א אברהם בעצמו לקצת בסימן בת סי"ח ה, דמה שכתב המחבר "ועליו של י"ד" פרושו שיהיו קצת ליד מעלה. ה"ר ד"ר"ו לתו ליד מעלה כדי שיפגע בהם תחלה, והפ"ר"י נ"ר"ם אין צריך לזה רק שימנן סימן בקריבת הרצועות כדי שיהיו קדם בניעוהו כ"ס א"ח ש"ל"ד וא"ח ש"ל"ר"אש ולא יוציא הש"ל"ר"אש תחלה מהתיק, וכמו שכתב במש"ב"ח"ת וזה א"ח י. ויש לכתב לר"ד"ה, והמתן הש"ל"ר"אש צ"ח כדי שלא יעשה ויוציא הש"ל"ר"אש מהתיק, ואולי זהו גונת הפ"ר"י מ"ר"ם בעצמו מה שצ"ח בעצ"ח ע"ז מל"ק"ן סימן כ"ח ס"י"ד סג"א אברהם, ואולי כל זה אי נק"א"ב"ה"ר"ם לר"ח ד"ר"ח ד"ר"ח בלאו הכי דלא סג"א אברהם אפלו אם הם מנחין בתוך כ"ס. ה"ה"ר"ם ס"ר"ו, דאם ה"ה"ר"ם י"דו בתוך כ"ס השלית ופגע קדם בהתפלין, מת"כ להוציאן קדם להניחן משום אין מעבירין על הפנות, וכן לענין תפלין של לו למד להתחלה להיות מנח הש"ל"ר"י קצת ליד מעלה ולא בש"ח מפ"ש, כדי שלא לפגע בתוך הכ"ס בהש"ל"ר"אש ברישא, כדי שלא יעבר על ה"ה"ר"ם דאין מעבירין * **ויצטרף להניחם**. לכאורה יש לע"ז, אם פ"ש השלית ותפלין רק לפי ש"ח ודעתו להמירם ת"ח, דהפ"ר"ו לקצת דאין צריך לחזור ולברך, ואח"כ"כ בעת לבישה נודעין לו תפלין מ"ר"ם, אם סת"ב להניח תחלה, ואולי כ"ן דלא ה"ה"ר"ם דעתו אפשר כאלו הוא עוסק ע"ז בהמצוה? והש"ט"א בע"ז הש"ס יתברך דאין להלך בזה, מהא דיוקא ל"ב ע"ב בהוספות ד"ה ע"ב"ר, פרוש רבנו אליהו ש"ס"ר"ם ס"ק"א דב"א לענין מש"ש, דח"ב למש"ש בש"ל"ר"י בתחלה סת"מ"ת אין מעבירין, אף ה"ה"ר"ם מ"ש"ש קמ"א לן דאין לברך על המש"ש"ש כי לא נסתלק ע"ז מהמצוה, וכל-ש"כ בענינו. ואין לומר דש"ס ק"א לפי ד"ה דמ"ר"א דב"מ"ם היו מקוב"ן על המש"ש"ש. זה אינו, דכ"ל ס"ק"א דש"ס הוא רבא, ורבא בעצמו ס"ק"א לה כ"ס"ה מ"ו י"א דאין לברך על המש"ש"ש. ואין לומר דרבנו אליהו ס"ב"ר כמו ש"ר"ו"ה ש"ר"ו"ה ס"ס"ה ה"ה"ר"ם לאמר לדעת הרמב"ם דלכ"י הש"ש"ש הרמב"ם ה"ה"ר"ם דמ"ש"ש"ש דס"ק"א לה ד"ר"ק"א אם נסתלקו מ"ש"ש"ש ורוצה להמירם ד"ה"ר"ם הוא ה"ה"ר"ם מתוך ש"ס, ולא פ"ל"ג כ"ל רבא ורב"ן דבי ר"א ע"ז ש"ס, ד"ה"ר"ם אינו, דע"ל כ"ר"ח הרבנו אליהו לא ס"ק"א לה כן, דא"ס"פ"ן י"ש"ר"ם ק"ש"ת ה"ה"ר"ם"ם מ"ק"א"ה"ר"ם כמו ש"ס"ש"ש"ש על רש"י. דל"מ צ"ח רבא לאמר ש"ס"ם ס"ה ס"ר"ש"ל"ק"ש, וה"ה"ר"ם נק"א: מתחלה וק"ש"ש"ש וד"ר"ם ול"ט"ט"פ"ת: אלא ו"ה"ר"ם דל"מ"ר"ב"ו אליהו על ס"ר"ח דרבא ס"ק"א לה ד"ה"ר"ם לא ס"ק"א ה"ה"ר"ם, או ד"מ"ר"ב"ו אליהו ס"ק"א לה דמש"ש"ש ס"ק"א אפלו לא נסתלקו מ"ש"ש"ש וק"א"ר"ח פ"ק"ס, ואפלו הכי ס"ק"א לה לרבא ש"ש"ש כ"ן אין מעבירין: אלא ו"ה"ר"ם ב"ר"ב"ן דאין להלך פ"ח: * **מי שהיה זהיר וכדו**. ור"ת לומר, כי פ"ח בו"ר ש"מ"ר"ה לילך מפתח ביתו בציצית

יש לו עברה מצד אחר, שמראה על עצמו שאין רוצה לקיים רצון השם ותברך, וזהו עזרת שקר שמעיד על עצמו. ויש עוד פרוש אחר ע"ז בלבוש. וכתב בספר ח"ד"ר"ם, דמזה נלמד כש"אר"ם "ואת"ב"ת את ה'" וגו' יראה להקניט את"ב"ת שקר בלבוש⁽¹⁾. שלא יתנה כדובר שקר ח"ד"ר"ם⁽²⁾. ודע שלא א"ר"ם כן אלא קש"ר"ה כן במד"ר⁽³⁾, שמתעצל להניח תפלין קדם קריאת שמע, אבל מי שאין לו תפלין, או כשהוא בדרך ומתמתן ק"ר וענה אינו יכול להניח תפלין, וכל פתאי ג"ת"א, בוראי אין לו לאח"ר קריאת שמע בזמנה מחמת ה"ה"ר"ם⁽⁴⁾; לבוש כסימן נח והעמקתי ש"ס את לשו"נו, ע"ז ש"ס: ה (טו) **יבין**

שער הציור

(כ) פ"ח: (ו) סג"א אברהם: (ז) פ"ר"י מ"ר"ם: (ח) סג"א אברהם: (ט) סג"א אברהם: (י) ארצות-ה"ה"ר"ם: (יא) אליהו ד"ה וק"ר"י מ"ר"ם וארצות-ה"ה"ר"ם: (יב) סג"א אברהם: (יג) סג"א אברהם וארצות-ה"ה"ר"ם: (יד) סג"א אברהם: (טו) סג"א אברהם:

הלכות תפילין סימן כה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ז]

אף-על-פי שיש לומר שיש עשייה אחרת כן יותר מן הפקח, מצוה בשקפה וזכרון.

11) לגבי קידוש לבנה פסק השו"ע לקמן (סי' תכו ס"ב), שאף אם הגיע זמנה ימתין למוצאי שבת, שאז הוא מבושם ובגדיו נאים. ובספרו מחנה ישראל (פטי"ו ס"ה) כתב בשם הח"י אדם (כלל סח ס"א), שמדין זה יש ללמוד, שבמקום שאם ישנה המצוה וקיימתה אחר כך באופן מובהק יותר, מותר להשהותה, ושלא כמו שכתב כאן, ובשם ספר חסידים הביא, שבכל אופן יעשה מיד, ומסיק שם, שאם אינו יודע מה ילד יום, לכל הדעות יש לעשותה מיד. ובביה"ד לחלן (סי' ד"ה פנע) ובמשנ"ב לקמן (סי' תכו ס"ק ב) כתב בשם ספר מעשה רב, שהגרי"א היה ממהר לקדש את הלבנה ולא המתין. והארצות החיים (המאיר לארץ ס"ק יג) כתב לחלק בין מצות קידוש לבנה ובין מצות תפילין, שבקידוש לבנה על ידי ההמתנה למוצאי שבת משתבחת מצות הקידוש לבנה עצמה, מה שאין כן בתפילין שאין המצוה עצמה משתבחת בכך, ובשעה"צ שם (סי' כא) כתב, שכדברי הספר חסידים משמע גם בפמי"ג ובפתחי תשובה.

[משנ"ב ס"ק ח]

עין שם שהוא ענין גדול¹¹², ואם יודע שילך דרך קבואות המטונפות¹¹³ וכו', ויכנס בכוכו או בנדוי¹¹⁴.

12) ובגדון האם עדיפה המעלה להיות מהעשרה הראשונים הבאים לבית הכנסת, על פני המעלה ללכת לבית הכנסת כשהוא מעוטף בטלית ותפילין, הביא לקמן (סי' צ ס"ק מז) בשם המג"א (שם ס"ק כח), שהארי"ז ז"ל לא היה מהעשרה הראשונים הבאים לבית הכנסת, משום שצריך לפנות שהיה לו חול, וגם כי רצה לילך מעוטף בטלית ותפילין לבית הכנסת, ואי אפשר לעשות כן קודם היום, ומכך דייק המג"א (כאן ס"ק ג) שהמעלה ללכת לבית הכנסת כשהוא מעוטף בטלית ותפילין עדיפה, וכן הביא הכף החיים (כאן ס"ק יח) בשם כמה אחרונים. וזה שלא ככתוב בארצות החיים (המאיר לארץ ס"ק יח) שביאר שעיקר טעמו של הארי"ז ז"ל הוא משום שהיה צריך לפנות, והטעם השני רק מצטרף לו, ולדבריו כתב שמעלת עשרה הראשונים שהזכרה בגמרא עדיפה על המעלה שילך לבית הכנסת מעוטף בטלית ותפילין. וגם המחצה"ש (כאן ס"ק ג) כתב שעיקר טעמו של הארי"ז ז"ל לא היה מטעם זה.

13) ורחובות שיש בהם פחי אשפה, דעת הגר"ש אויערבך (משנ"ב ביצחק יקרא סי' מג ס"ק ב) שאין זה גורם להם להיחשב כמבואות המטונפות. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (קונטרס הלכות תפילין סס"א) שפחי אשפה גורמים לרחוב להיחשב כמבואות המטונפות, ובשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ו תשובה יח) חילק שאם גוף הפחים התאכל על ידי האשפה דינם כגוף של רע"ו וממילא הרחוב נחשב למטונף, אך אם לא התאכל גוף הפח על ידי האשפה הרי היא נחשבת למכוסה.

14) ולקמן (סי' מג ס"ק ב) כתב שנחלקו אחרונים אם מעיקר הדין מותר לילך עם תפילין במבואות המטונפות, אלא שטוב לכסותן, או שמא יש לכסותן מעיקר הדין, ולענין הרצועות ושלוש הכריכות שעל האצבע, כתב לקמן (שם) שהסתפק המחצה"ש אם צריך לכסותן. ובשם הרדב"ז כתב, שאין צריך לכסות את הדל"ת והי"ד שברצועות, לפי שדרך קשיחה הן עשויות ולא דרך כתיבה.

[משנ"ב ס"ק ט]

אין צריך להקטין בו בביתו, בין שאין דעתו ללבוש באי¹¹⁵.

15) מקור דבריו הוא מהמג"א (סי' ד), ומשמע שאם דעתו ללבוש בביתו, ובאה הטלית לידו לפני התפילין, צריך להקדימה גם מפני שאין מעבירין על המצוות, והוכיח הש"ד המד (כללים מערכת הא"ף כלל רצג) מדבריו, שדין אין מעבירין על המצוות: שייך גם כשמצוה אחת היא חובת הגוף גמורה והשניה אינה חובת הגוף גמורה, שהרי מצות תפילין חובת הגוף גמורה היא, ואילו מצות ציצית אינה חובה גמורה, שהרי מי שאינו לבוש ארבע כפפות אינו חייב בה.

[משנ"ב ס"ק י]

קל הקורא קריאת שמע בלי תפילין¹¹⁶ הרי הוא קאלו מעיד עדות שקר בעצמו ח"ו¹¹⁷, ופרשו בתוספות, לפי שאומר "דקשקשם לאות" וגו' ואין קושרים¹¹⁸.

16) ולגבי תפילין דר"ה, כתב לקמן (סי' לד ס"ק טו) בשם הפמי"ג שיקרא בהן רק פרשת שמע ופרשת והיה אם שמעו, אבל פרשת ציצית אינו צריך, כיון שכבר תיקן החשש שמעיד עדות שקר כשקרא את שתי הפרשיות.

ובתשעה באב כשמניחים תפילין במנחה, כתב לקמן (סי' תקנח ס"ק ה) שלא יקרא אז פרשיות קריאת שמע וקדש, כיון שאז אינו זמן קריאת שמע ולכן דינו רק כקורא בתורה, ותשעה באב הרי אסור בתלמוד תורה כל היום.

17) אמנם אם אינו מכוון לצאת ידי חובה בקריאה זו, כתב לקמן (סי' מז ס"ק לג) שאין בזה משום עדות שקר.

ומי שזהיר לקרוא קריאת שמע עם הנץ, כתב בביה"ד לקמן (סי' נח ס"א ד"ה ומצה) שזהיר לקרוא בומנה סמוך לנץ, אפילו אם אין לו תפילין באותו זמן.

ומי שקורא קריאת שמע קודם התפילה משום שחושש לזמן קריאת שמע של המג"א, כתב הגר"ש אויערבך (שיח הלכה הע' ב) שאינו חייב להניח תפילין כדי שלא יהיה כמעיד עדות שקר, כיון שרוב העולם נוהג כהגרי"א, אבל אם חושש שיעבור גם את זמן הגרי"א, יניח תפילין, מאידך, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב קובץ ענינים עמ' שכת) שגם מי שקורא לפני סוף זמן קריאת שמע של המג"א יניח תפילין, ורק אם חושש שלא יספיק לפני הזמן גם להניח תפילין, יקרא אז קריאת שמע בלי תפילין, והגרי"ח קניבסקי (ספר זכרון שיח תפלה שאלה ז) כתב, שבאופן זה מוטב שיניח תפילין ויקרא קריאת שמע לפי זמן הגרי"א.

18) וכן האומר פסוק ראשון של שמע ויברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בלא תפילין, כתב לקמן (סי' סה ס"ק ח), וכעין זה בסי' מז ס"ק לג) לגבי הנכנס לבית הכנסת ומוצא ציבור שקוראים קריאת שמע, שאף על פי שצריך לקרוא עמהם פסוק ראשון, מי"מ לא יכוון לצאת בזה ידי חובה, כדי שלא יהיה כמעיד עדות שקר. וכן מי שנודמנו לו תפילין באמצע קריאת שמע, כתב לקמן (סי' סו ס"ק טו) שיניחן מיד, כי בכל תיבה ותיבה של קריאת שמע מצוה שיהיו עליו תפילין.

[משנ"ב ס"ק יא]

יראה להכניס אהבת השם וזכרון בלבבו¹¹⁹, שלא יהיה פדוכר שקר ח"ו¹²⁰. ודע ולא אקרו בן אלא לשעושה בן פמזידי¹²¹ וכו', בודאי אין לו לאחד קריאת שמע בזמנה מתמת נה"מ¹²².

19) והדיר להגיע לכך, כתב בספרו שמירת הלשון (ח"ב חתימת הספר) שיתבונן בגדולת הבורא ורוממותו שהוא מחיה כל העולמות ובהיפוך קטנות ערך נפשו ויעירותו וחולתו, ואחר כך יכיר המשך במילואים עמוד 6

מילואים הלכות ציצית סימן כג כד

המשך מעמוד 62

להתעטף, חובה לחנכו בציצית משעה שידוע לאחוז את הציצית בזמן קריאת שמע, ומוכח שההסתכלות היא חלק מהמצוה, שאם לא כן לא היו משערים בה.

7) והוסף בזה בספרו שמירת הלשון (חיב בחתימת הספר פ"ג), שמפשוטות לשון הכתוב משמע שיש בראיית הציצית תועלת להודרה במצוות השם ולא לתור אחר ראיית העינים, ואם כן מה נכון הוא לראות הציצית כמה פעמים ביום, ובפרט כשעולה איהו מחשבה שאנה טהורה על הלב, או איהו שהוא כעס, שאז טוב מאד להסתכל בציצית כדי שיפקע היצר.

[משנ"ב ס"ק ו]

ראיה מביאה לידי זכירה⁶⁶ וזכירה מביאה לידי מעשה⁶⁷.

6) ולדעת הסמ"ק (סי' כח) והחרדים (פ"י ס"א) הרי זו מצות עשה מן התורה, וביאר החרדים שם שלומדים מצות עשה זו מן הכתוב 'וראיתם אתו חכרתם', שראיה מביאה לידי זכירה חכירה מביאה לידי מעשה, וכן הובא בסידור הגרי"א (עמוד 107), וביסוד ושו"ש העבודה (שער המזרח פ"ו) כתב כן בדעת רש"י במנחות (מוד, א ד"ה בציצית), וכן כתב בשם ר' חיים ויטאל, ובשו"ת אגרות משה (א"ח ח"א סי' ג ענף א) כתב שכן משמע ברמ"א לעיל (סי' יז ס"ג) שכתב שקטן היריע

הלכות ציצית סימן כד כה

המשך מעמוד לב

הציצית לפני הנחת התפילין הוא משום שימעלין בקודש, וביאר בשו"ת הר צבי (ח"א סי' כ) את תשובת הביאור הלכה, שכשהמצוה היא בפעולה שחייב לגופו, יש להקדים את המקודש יותר, אבל כשצריך להתלבש בשתי מצוות הנעשות בגופו וגופו מתעלה על ידן, על כך נאמר שימעלין בקודש ותחילה יבסה עצמו בטלית שהיא כיסוי של מצוה, ואחר כך יניח תפילין שמקשר את עצמו בקשר היחוד והקדושה.

[ביה"ל ד"ה שמעלין]

וכן כוה לתוך קושית השי"א הודגל מרבכה¹⁰.

10) קושיהם היא, שהרי לא נאמר דין 'מעלין בקודש' אלא לגבי העלאת חפץ מקדושה קלה לקדושה חמורה, אבל כשיש נדון איוו מן המצוות להקדים, הרי מבורר במשנה (זבחים פ"י מ"ב) שיש להקדים את המקודש יותר, ולא להקדים את הפחות מקודש כדי להיות מן המעלין בקודש, ואם כן כיצד כתב השר"ע שהטעם להקדים לבישת

הלכות תפילין סימן כה

המשך מעמוד 64

איסור אין בזה.
22) ואפילו כשהוא רק ספק שמא יאחר זמן קריאת שמע, כתב לקמן (סי' נח ס"ק ה) שלא ימתין, אלא יקרא קריאת שמע מיד בלא תפילין, וכשקרא קריאת שמע בלא תפילין ואחר כך הודמנו לו תפילין, כתב לקמן (שם) שיקרא עמו קריאת שמע או פרושה אחרת או מזמור תהלים, ומי שלא התפלל שחרית ומתפלל שתי תפילות במנחה, כתב בספרו מנחה ישראל (פ"ו ס"ג) שראוי ונכון להתפלל תפילות אלו עם תפילין, כיון שלא זכה להתפלל שחרית עם תפילין.

רב טוב הבורא עליו בהתמדת טובותיו מיום ויתור על הארץ לא לפי מעשיו, ומסתיר עונותיו מבני אדם ומאריך לו. ואם קשה לו לכוון בונה זו בשעת קריאת שמע, כתב (שם) שיראה להתבונן בזה לפחות פעם אחת ביום לאחר התפילה, וטוב שיעשה כן לפני האכילה, ככל המצוות שאין לאכול עד שיקיימן.
20) ולענין הקורא קריאת שמע בלא ציצית האם נחשב כמעיד עדות שקר, ראה מה שכתב לעיל סי' כד ס"ק ג, ומה שכתבנו שם.
21) ואם אינו עושה בכוונה, כתב לקמן (סי' מו ס"ק ג) שאפילו

הלכות תפילין סימן כו

המשך מעמוד 72

כאן שהלאק בטל לגמרי לעור ונעשה עמו כדבר אחד, והגרי"ג קרליץ (חוט שני פסח ענף שה) הסתפק בזה, ולמעשה היקל רק כשאין בלאק ממשות.

(ח"ה סי' יד) שכיון שנתנוהו כדי להגן על הבתים אינו פוסל, וכמו שכתב בשו"ת מוה"ר שיק (ויד סוף סי' רפח) שכל מה שנעשה כדי לשומרו ולהחזיקו, דינו כמי שנעשה לנאותו ובטל ואינו חרץ, ובפרט

הלכות תפילין סימן כז

המשך מעמוד לט

וכו', תיק תפילין אסור בשל 'שעטנו, כמו מטפחת ספרים¹¹.
14) אמנם לעיל (סי' כז ס"ק לב) כתב, שכיון שבתיחורא יש יותר קדושה מן הרצועות, אין לכרוך בשעת הנחת התפילין את הרצועות על התיחורא, אלא אם כן עושה זאת כדי שלא יחוו התפילין ממקומן (הערת השיח הלכה סי' כז אות כט מ"ב ס"ק לב).

עם הציבור, היה הגרי"ח זונפלד (שבובי אש הל' תפילין) נוהר להניח את השל ראש בתוך התיק קודם שחלץ את של יד, כדי שלא ישכח לאחר מכן ויניח את השל יד בתוך התיק קודם השל ראש.

[משנ"ב ס"ק ט]

אלא בצדדי הקתים על התחורא¹⁴ וכו', צריך לאחז התפילין ביד¹⁵

